

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 5. An Deus solus ſit cauſa rerum omnium extra ſe exiſtentium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

SECTIO V.

An Deus solus sit causa rerum omnium extra se existentium?

Hæc quaestio proponitur ad refutandum errorem Gabrielis in 1. dist. 1. q. 1. art. 3. dub. 3. littera L. & M. ubi ait, videri sibi valde probabile creaturas nihil agere, sed Deum solum omnia operari. Et proprie loquendo, nullum effectum produci de potentia materiae; sed omnem effectum verè, & proprie, immediate à solo Deo creari: causam verò secundam se habere tantum vt causam sine qua non, id est, velut conditionem, quâ posita, Deus operatur: & quâ non posita, non operatur. Ac denique solum apud primam causam esse verè & proprie causalitatem: quia ipsa sola est, quæ actu suæ voluntatis proprie & verè producit rem de non esse ad esse. Et hæc imaginatio, inquit, magni facit potentiam actus in Deo: quia ponit solum Deum omnem effectum positivum secundum se, & quodlibet sui, causare principaliter & proprie, per actum proprium suæ liberæ voluntatis, creaturam verò tantum concurrere ex diuinæ voluntatis determinatione tanquam causam sine qua non, modo supra exposito: id est, vt paulo ante dixi, quia Deus libera sua voluntate determinavit ad presentiam, seu positionem talis creaturæ producere aliam, in quam solus ipse physice influat.

Quæ doctrina primò repugnat Scripturæ, tribuenti pluribus locis vim agendi & actionem creaturis. Quod cum tam frequenter affirmit, neque vsquam contrarium significet, omnino nos in errorem induceret, aut in errore confirmaret, nisi id verum esset. Huiusmodi loca sunt Genes. I. v. 11. *Germinet terra herbam virentem, & facientem semen, & lignum pomiferum faciens fructum iuxta genus suum &c. Et protulit terra herbam virentem & facientem semen &c. Et v. 20. Producant aque reptile animæ viventis &c. Et Sapient. 26. v. 23. ignis non comburens Israëlitas dicitur esse oblitus suæ virtutis. Et Marci 4. Terra fructificat primum herbam virentem, deinde spicam &c. Et Luc. 21. v. 29. Videte ficulnam & omnes arbores cum iam producant ex se fructus. Et denique vix vilius est caput Scripturæ, in quo non tribuatur creaturis aliqua operatio, intelligendi, volendi, loquendi, generandi vel exequendi aliquid aliud.*

Repugnat secundò sanctis Patribus, vt Basilio Homil. 5. Hexamer. & Ambrosio lib. 3. Hexameron cap. 8. colligentibus ex cap. 1. Genes. v. 11. *Germinet terra &c. plantas accepisse à Deo in semine vel in radicibus, virtutem quandam propagatiuam.*

E E e

Patris. At mera conditio ad agendum necessaria, non est virtus agendi. Adde quod non apparet, neque ostenditur à Didaco Ruis, quomodo intelligentia eius quod faciendum est, & voluntas efficax illud faciendi, non sufficiant ad applicandam hanc potentiam ad opus exequendum: sed requiratur necessariò Verbum & Spiritus S. in ratione conditionis sine qua non, siue applicationis ad operandum.

45. Dicogitur loca illa, non in rigore vt sonant, sed benigne explicanda esse. Nempe quod velint Patrem omnia creare per Verbum, & per Spiritum S. modis superioribus explicatis; id est, per omnipotentiam à se in illos derivatam, & per intelligentiam ad voluntatem, illis specialiter & appropriatè attributam ratione suæ originis. Cum autem dicunt non potuisse sine illis creare: intellige, sine attributis intelligentiæ, voluntatis, & omnipotentiam illis communicatis, & Quidem prius ex parte subiecti, siue ordine necessitatis, quam liberè operatur extra. Quæ communicatio si non esset: reuera neque esset intelligentia, voluntas & omnipotentia diuina. Quia non esset essentia diuina, quæ nequit esse nisi sit infinite simpliciter perfecta: & non esset talis, nisi esset communicabilis, ac necessariò communicata tribus personis. Vel etiam quia sapientia diuina, per quam Deus omnia creavit, reuera non posset existere, nisi subsisteret in Verbo tanquam in termino suæ existentie, per ipsam vt secundam producto. Et amor diuinus similiter non posset existere, nisi subsisteret in Spiritu sancto, tanquam in termino suæ existentie, producto per ipsum: vt ait idem author numero proximè citato. Quod si aliqui Patrum plus intendunt probare contra hæreticos: recolendum est id quod à bi notauimus cum Cornelio à Lapide, canone 1. in Paulum, ipsos interdum disputando contra hæreticos, declinasse aliquantulum ad alterum extremum. Aliquando etiam multa dicunt contra illos argumentando ad hominem, ex principijs ipsorum proprijs, licet non veris.

46. Ad vltimum Ruis argumentum, sumptum ex ratione, Respondeo artificem non posse operari exterius, nisi prius eliciat operationes immanentes intellectus & voluntatis, necessarias ad opus externum exequendum: cuiusmodi sunt cognitio operis faciendi, & volitio efficax applicans potentiam executiuam. At processiones personales non sunt tales actus in Deo. Sufficiuntque illi, & tantum per se requiruntur ad creandum, cognitio essentialis practica, siue idea creaturæ producendæ, & voluntas efficax applicans diuinam omnipotentiam ad creandum: Sicut artificii creato sufficiunt cognitio & voluntas efficax operis faciendi, vt applicet potentiam ad illud exequendum.

47. Gabrielis error.

48. Creaturas agere probatur ex Script.

49. Basil. Ambros.

Disp. 8. num. 9.

dem probatur ex Patris & Concilij

August.

Thom.

30.

VI. Synod.

Trident.

31.

Probat. ratione.

32.

eo sine, vt cum planta indiuidua intereat, maneat tamen in semine, & fructu, quem ex se propagant: & ita quandam velut immortalitatem & aternitatem, quam naturaliter ambiunt, consequantur, vt scilicet semper sint, & semper durent in sua propagatione. Ex D. Augustino lib. 7. de ciuit. cap. 30. aienti Deum sic omnia quae creauit administrare, vt etiam ipsa proprios exercere & agere motus linat. Et lib. 3. de Trinit. cap. 7. 8. & 9. ubi affirmat indidisse Deum elementis & alijs causis creatis sententiarum rationes. Quem locum citat, & luculenter exponit S. Thom. q. 115. art. 2. in corp. dicens, Augustinum per rationes feminales intelligere virtutes actiuas & passiuas, quae sunt principaliter, id est, minister, & originaliter, in ipso Deo, formaliter vero sunt in elementis & in alijs creaturis, quibus a Deo sunt indita.

Repugnat tertio Concilij: vt Synodus VI. Generali act. 4. definienti duas esse in Christo voluntates, & duas operationes, diuinam & humanam. Et Trident. sess. 6. cap. 5. & can. 4. anathematizanti eum qui dixerit liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti: & vult in aeternum quodam, nihil omnino agere, nec reque passiuè se habere. Et can. 32. anathematizat eum qui dixerit hominis iustificati bona opera ita esse dona Dei, vt non sint bona ipsius iustificati merita, nisi ipsum iustificatum, bonis operibus quae ab eo per Dei gratiam fiunt, non verè mereri. Et denique can. 6. execrat eum qui dixerit non esse in potestate hominis vias suas saluas facere.

Quarto, repugnat rationibus Theologicis. Nam in se sequeretur Deum inutiliter & insipienter, quod absit, præcipere hominibus bona opera, & prohibere mala: nisi ipsi possent bona & male operari. Item sequeretur Deum solum, & non demones, ad mala opera sollicitare, & esse auctorem peccati. Imò etiam causam blasphemiarum, sacrilegiorum, incestuum, parricidiorum, & scelerum omnium quae fiunt; prohibereque simulacriè, aut per summam inconstantiam & contradictionem, mala opera, quae ipse vult facere, ac solus facere: & dampnare reprobos aeternis supplicijs propter opera, quae non ipsi reprobi, sed Deus solus operatus est. Quo nihil potest dici magis blasphemum & impium: Neque adhuc vel Calvinus, vel vllus alius haereticorum, eo vsque desipuit.

Quinto, repugnat Philosophia & rationi naturali, imò & ipsi experientia, quanta de rebus naturalibus haberi potest. Experimur enim nos ipsos intelligere, velle, sentire, loqui, & alia multa praestare, atque ex vitali applicatione ad vniuersum, impediri vim ad aliud. Experimur etiam solem illuminare, ignem calefacere, aquam humectare, & alia ab alijs constanter produci. Inep-

rum enim est dicere, hæc solum fieri a Deo ad praesentiam talium rerum. Primum, quia non est Philosophi ad Deum recurrere, si ex rebus ipsis naturalibus, ratio reddi potest, cur hæc fiant. Atqui potest in praedictis effectibus: cum aliunde non sit cur eorum productio superet vim causarum secundarum. Quod addo, ne quis objiciat exemplum animæ rationalis, quæ constanter producit, ad praesentiam embryonis rectè dispositi, æquè ac lux ad praesentiam solis: & tamen a solo Deo producit. Nam aliunde habemus ex fide & ratione naturali, animam rationalem, vt pote spiritum immortalem & ineducibilem à materia, non posse fieri nisi a solo Deo. Cuius opus positum de luce & similibus habetur. Quare embriò & dispositiones se habent ad productionem animæ rationalis, vt conditio tantum sine qua Deus non vult eam creare. Quia non vult eam producere & primo ponere in esse, nisi in statu sibi conaturali, qui est status informationis. Quamuis post mortem hominis eam conferret extra corpus, eadem actione qua creauit: posteaque eadem actione & non maiori conatu primo producere, & creare extra corpus, si vellent. Secundo, si Deus solus agit illos effectus ad praesentiam rerum illarum: non potest reddi ratio, cur non producat albedinem ad praesentiam albedinis, & Angelum ad praesentiam Angeli: æquè ac calorem ad praesentiam caloris aut ignis. Neque enim responderi potest rationem esse, quia non producit effectus nisi ad praesentiam rerum habentium substantiam, vel qualitatem, similem illi quæ producit. Tum quia albedo est æquè similis albedini, & Angelus Angelo: atque est ignis igitur calor, lumen lumini. Tum etiam quia ratio illa falsa est de causis æquiuocis, id est, de iis ad quarum praesentiam videmus produci effectus illis dissimiles. Tertio, si creatura non agitur: ad quid tot organa viuentium, tam apta ad certos effectus? Imò ruet distinctio viuentium à non viuentibus, quæ maxime consistit in principio interno, & modo operandi, diuersa à non viuentibus. Quarto, maior est perfectio Dei si non modo possit ipse agere; sed etiam virtutem agendi creaturis communicare.

Nec obest quod objicit Gabriel, Deum solum praestare posse omnia, quæ faciunt creaturam. Primum enim, non puto hoc esse verum de actibus vtalibus adacquarè sumptis: ac nullo modo de illis qui sunt intrinsecè mali, vt odium Dei, contemptus virtutis, & similes, quos Deo soli tribuere impium & blasphemum est. Secundo, quamuis ita esset; id non impedit, quò minus Deus vim operandi creaturis communicare potuerit ad effectus sibi proportionatos: quam vim exercent ipso liberè concurrente, & ea

rum naturis ac virtutibus se suauiter accommodant. Neque verò tanti operis est educere aliquid ex subiecto præsupposito, vt debeat cenferi excedere omnem facultatem creaturarum, ita vt illis communicari nequiverit.

54. Non obest etiam quòd Scriptura interdum Deo tribuit ea quæ dicimus fieri à creaturis: vt educere ventos de thesauris eorum,

dare pluuias de cælo, vestire præterea coagulare sctum in vtero, ac denique omnia in omnibus operari, vt dicitur 1. Cor. 1. Hoc enim idè dicitur, quia nihil fit à creaturis, quod non fiat etiam à Deo immediate conueniente, vt prima & vniuersali causa, ad omnes & quoscunque effectus causarum secundarum, vt ostendimus disputat. 34. seq. 2.

DISPUTATIO TRIGESIMA TERTIA.

De principio durationis creaturarum, & prima rerum productione.

- Sectio I. An Deus ab æterno aliquid creauerit, vel creare potuerit?
- Sectio II. Quònam ordine Deus Vniuersum creauerit?
- Sectio III. Resutatur contraria sententia.
- Sectio IV. Soluuntur duæ difficultates circa successionem & ordinem creationis.

MATERIAM huius disput. fusissimè tractat S. Thomas, partim quæst. 46. vbi docet mundum non semper fuisse; quamuis esse potuerit, si Deus ab æterno creare voluisset; neque demonstrariè vlla ratione oppositum probari possit: sed per fidem, & reuelationem diuinam habetur fuisse creatum in principio temporis, vt habetur Genes. 1. Partim etiam quæst. 63. & nouem consequentibus, in quibus prolixè disserit de creatione nature corporeæ, & de opere sex dierum, tam in comuni, quam in particulari de singulis operibus, quæ vnicuique diei assignantur à Moysè, capite citato. Quæ omnia breuiter sequentibus sectionibus comprehenduntur, & omissis facilioribus, atque in textu ipso D. Thomæ perspicuis, ea quæ habent aliquid difficultatis elucidabuntur.

SECTIO I.

An Deus a seculis ab æterno creauerit, vel creare potuerit?

Væcunque alia præter Deum existunt, fuisse producta in tempore post ipsorum non-existentiam, ita vt Deus solus ab æterno existeret, & duratione infinita creaturam omnem præcesserit, docet S. Thom. tota q. 46. estque de fide, vt patet primò ex Scriptura Genes. 1. vbi narratur Vniuersi molitio, & prima rerum creaturarum productio non ab æterno, sed paucis diebus ante Adamum, cuius vita finitorum annorum, nempe nongentorum & triginta habetur ex Genes. 5. v. 5. & ab illo ad Christum gener-

tionem finitæ Luc. 3. à v. 23. Item Proou. 8. v. 22. clarè significatur nihil fuisse factum ab æterno, quando Sapientia increata sic loquitur: Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret in principio, antequam terra fieret &c. Et Ephes. 1. Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti.

Patet secundò ex Concilijs, Lateranensi cap. Firmi in professione fidei, quæ sic habet: Deus ab initio temporis simul vtramque de nihilo condidit creaturam spiritalem & corpoream &c. Et in VI. Synodo Generali actione XI, in professione fidei Sophronij, quæ approbatur actione 13. sic habetur: De principio visibilis mundi constitutione fateor, quòd omnia non tantum visibilia, sed & inuisibilia vnus Deus condidit, illa sempiterna natura qua nescit exordium; & ex non-existentibus protulit vt esserent, principium omnibus temporale constituens.

E E e